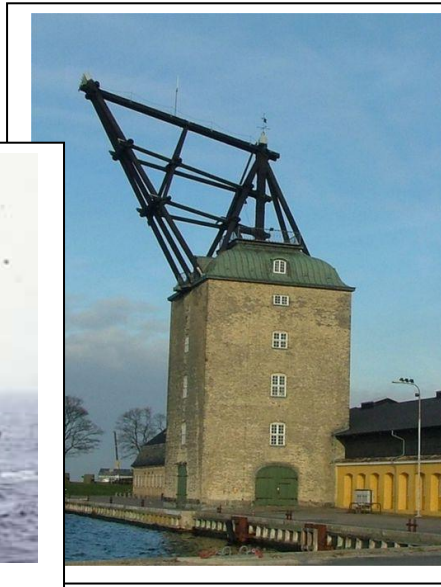


Udflugt til Holmen og fregatten Peder Skram m.m. fredag d. 21. okt. 2016

Af Jan Hovald Petersen



Fregatten Peder Skram

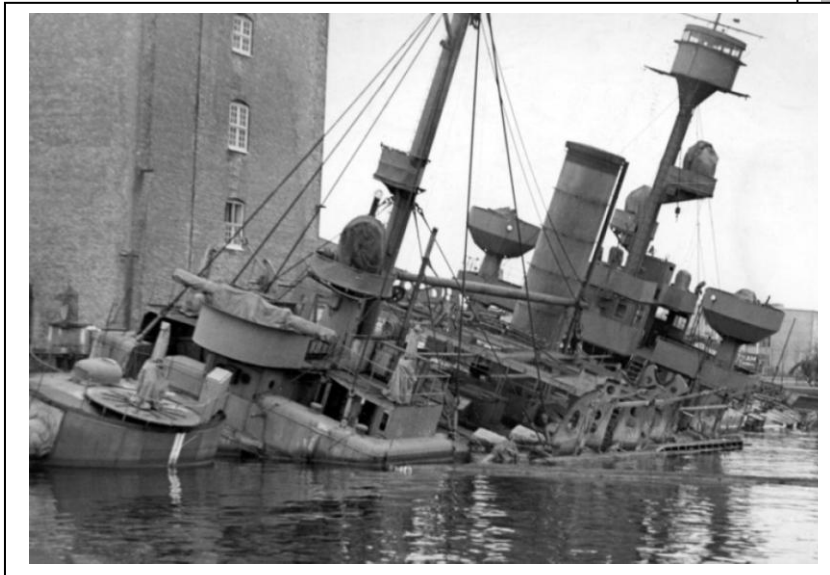
- er en rejse værd!!

Den udrangerede fregat og området omkring skibet på Holmen er overgået til Museum. Der kan udover fregatten også ses en motortorpedobåd og en u-båd. Og fregatten er på mange måder ganske interessant at besøge. Også selv om man måske ikke er så meget for krigsskibe, men har mere kærlighed for lystyachter og deslige.

En stor del af Holmen overgik i 1993 til almindeligt havneområde, da Søværnet flyttede de fleste af aktiviteterne bl.a. til Korsør. Derefter åbnede der sig muligheden for at det gamle Nyholm, den nordlige ende af Holmen, overgik til nye anvendelser. Søofficerskolen er dog stadig en del af Marinestation Holmen og er sammen med visse andre militære anlæg i området stadig administreret af Søværnet/Forsvaret. Her finder du også den gamle mastekran og det var jo her at forgængerer med samme navn, det gamle panserskib Peder Skram lå og mange kender de sort-hvide fotos fra 1943 af den sænkede danske flåde foran kranen. Det gamle panserskib gjorde tjeneste fra 1908 til 1943. Flåden blev sænket bevidst ved aktivering af sprængladninger og åbning af skibenes bundventiler, besluttet af den daværende danske marines ledelse for at flåden ikke skulle falde i tyske hænder.

At have den danske flåde nær ved landets hovedstad går helt tilbage til kong Erik Menved (1274 - 1319), men flåden har flyttet sæde flere gange til nye holme udenfor byen – holme, der er baseret meget på opfyldt fra byen og havnen – og bl.a. Cristian d. 4 flyttede også Marine stationen længere ud. Nyholm kom til i 1740-erne.





Nyholm 1943



Regnvejr!

Rundvisning på fregatten i regnvejr!

Vejret denne dag var næsten det man kalder dårligt – det var vådt med regn hele dagen. Men så blev det så meget bedre at blive inden døre – og om læ på skibene. Frokost på 'Klemmen' – en nærtliggende café, der gennem længere tid har været en del af café og restaurant på Holmen.

Der var ca. 30 deltagere til dette arrangement, der startede med at alle mødtes på Elefanten, - kajen med dette navn, hvor fregatten ligger til kajs. Navnet Elefanten fik denne opfyldte kaj på Nyholm efter at man med overlæg havde sænket det udrangerede orlogsskib 'Elefanten' (træskib) og efterfyldt med sten og affald.

Fregatten Peder Skram blev udrangeret i 1988 og alt udstyr afmonteret med henblik på skrotning, men forskellige forhold gjorde, at dette orlogsskib, der i en periode under den kolde krig var flådens flagskib, i 1988 blev købt med bevaring for øje – og i væsentlighed alt udstyret genmonteret som ved afslutningen af tjenesten bl.a. affyringsramper (rør) for Harpoon missiler på for – og kanoner på for- og agterdæk.

Peder Skram blev under den kolde krig 'berømt' for sin HOVSA-hændelse, idet et missil under test af systemet ved et uheld blev affyret og landede i et sommerhus på Sjællands Odde, heldigvis uden anden skade end den rent materielle. Siden 1995 er skibet ejet af Peder Skram fonden som museumsskib og drives som en selvejende institution.

Man kan blive medlem af 'Peder Skrams venner, der vedligeholder det gamle skib.

F352 Peder Skram var en dansk fregat. Skibet indgik i flådens tal i 1966 og blev oplagt januar 1988. Udgik endeligt af flådens tal den 5. juni 1990 sammen med søsterskibet F353 Herluf Trolle. Bygget under det dansk-amerikanske cost-sharing-program af 8. maj 1959.

Fregatten blev kendt, da den ved et uheld kom til at affyre et Harpoonmissil i september 1982. Sagen blev kendt som Hovsa-missilet.

Skibet blev solgt på auktion i 1992 og efterfølgende overdraget til fonden *Peder Skram*. Skibet er indrettet som museumsskib, og fremtræder som det så ud før kommando nedhalingen i 1988. Museet har åbent for besøgende i alle skoleferier og er placeret ved Elefanten på Marinestation København. Der er endvidere mulighed for guidede ture året rundt for grupper eller at leje fregatten til møder, middage, bryllupper og andre sammenkomster.

Fregatten vedligeholdes af frivillige og modtager ikke offentlig støtte.



De fremmødte fik rundvisning i 2 hold – et hold i forreste del af skibet, det andet hold i bageste. På forskibet er der en dobbetkanon (2 x 127 mm kanoner), der kunne beses indvendigt. Rundviserne blev meget hurtigt imponerede over Henrik Andersens* viden som pensioneret søofficer om skibet og livet ombord, men det hjalp at han gav sig til kende – for derefter at være en slags ekstra rundviser om end hans viden, som han sagde, mest var fra andre skibe.

Et gennemgående emne var at få vist armering og våbensystemer om bord. Sideløbende blev vist overvågningssystemer såsom Sonar og Radar og det omfattende raket-affyringsudstyr samt det kold-krigs lytteudstyr, man har ombord. Desuden vises ganske godt mandskabets forhold om bord.

For de maskininteresserede er der både dieselmotorer såvel som gasturbiner (under montage) at se på, da skibet i sin tid var usædvanlig veludstyret for at kunne opnå en fart på over 30 knob – dog kun under et anseeligt forbrug af brændstof. Almindelig marchfart var ca. 15 knob.



Fregatten Peder Skram

Bygget på Helsingør Skibsværft
1964 – 1966

Deplacement : 2755 tons

Længde overalt: 112 m

Bredde: 12 m

Dybgang: 5,2 m

Besætning: 202 mand (før 1979)

Besætning : 180 mand (eft. 1979)

Bevæbning: 2 dobb. 127 mm kanoner M/60 mod skibe og fly (den ene afmonteret i 1977)

Fire 40 mm maskinkanoner M/48

4 trådstyrede torpedoer TP61 mod skibe

8 dybdebomber type G mod ubåde

51 mm raketudstyr M/62 med lysraketter

Fra 1979 desuden:

8 HARPOON missiler type RGM-84A (ca. 130 km rækkevidde)

17 SEASPARROW missiler type RIM7H

Fire 20 mm maskinkanoner M/42

Maskineri: 2 Pratt & Whitney gasturbiner ca. 44000 HK

2 General Motors dieselmotorer ca. 4800 HK

2 stilbare 3 bladede skruer

5 Frichs dieselmotorer til el: ca 1750 Kw

Max. Rækkevidde: ca 7200 SM (15 Kn)

Max fart: ca. 30 knob



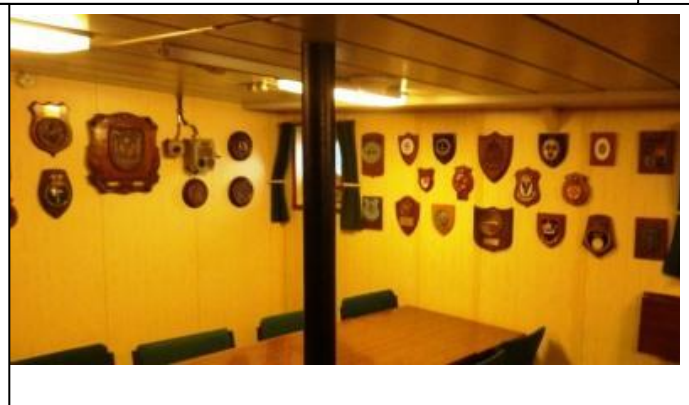
At besøge et krigsskib betyder at man må være lidt åben overfor nye indtryk, - også selvom det er dødsens farligt 'legetøj'. Således er det at forstå HARPOON-missillers frygtelige slagkraft. Det blev vel illustreret ved 'HOVSA – hændelsen' hvor flere sommerhuse og adskillige huse omkring blev skadet, da det løse HARPOON-missil ramte. På skibet kan man få opfrisket hele den gamle historie fra 1982 via en video på et TV, bla. den skræmmende oplysning om, at missilet fløj 34 km i kun 5 m's højde over jorden for at ramme i Lumsås ved Sjællands Odde.



Vi fik også vist en kobbertrådstyret torpedo, der også er et stærkt våben, Torpedoen kunne styres mod målet indtil kobbertråden ville knække (ca. 2 km) – derefter fortsætte indtil brændstoffet var brugt.

Der er også et interessant model-museum af ældre orlogsskibe bl.a. en model af fregatten Esbern Snarre og minelæggeren Falster. Skibe fra aktiv tjeneste under den kolde krig.

Mandskabets opholdsrum bl.a. kabysen og mandskabscafeteria såvel som officersmesse er alle udsmykket med 'relikvier' fra ophold i fjerne havne, hvor mandskabet har udvekslet emblemer med mandskab på andre orlogsskibe.



Meget af teknikken om bord er 'gammeldags' d.v.s. er noget mange godt kan huske fra 60-erne. Noget er opgraderet, men overvågningen af teknikken er dømt 'gammeldags' og typisk for perioden i form af store vægpaneler med mange (virkeligt mange) runde viserinstrumenter.



At tiden går og at udviklingen 'tager os alle' ses også af at regenten med sin prins i sort hvide udgaver - 2 fotos, der hænger på væggen (begge i en yngre udgave) side om side med den gamle admiral Peder Skram (reproduktion af maleri fra 16-hundretallet).

Efter rundgangen var der spising på det lokale cafeteria placeret i en af de gamle bygninger.

Torpedobåden 'Sehested'

Næste besøg var at se Motortorpedo-missil-båden Sehested af Willemoesklassen (en af i alt 10 både), der i modsætning til fregatten er grønmalet i en mørkegrøn oliven farve for at være kamufleret ved kystoperationer. Her blev vi også vist rundt og de særlige muligheder for at operere tæt ved kysten og på lavere vand (dybgang ca. 2,5 m) og helt at gå i et med baggrunden f.eks. en skovdækket kyst blev ganske godt illustreret ved et par eksempler (se foto), hvor kamuflage net var trukket over båden.

Sehested er udrustet med de stærke våben i form af 4 HARPOON missil-affyringsrør med tilhørende missiler (8 stk) og også med Stinger missiler (2 stk ramper).



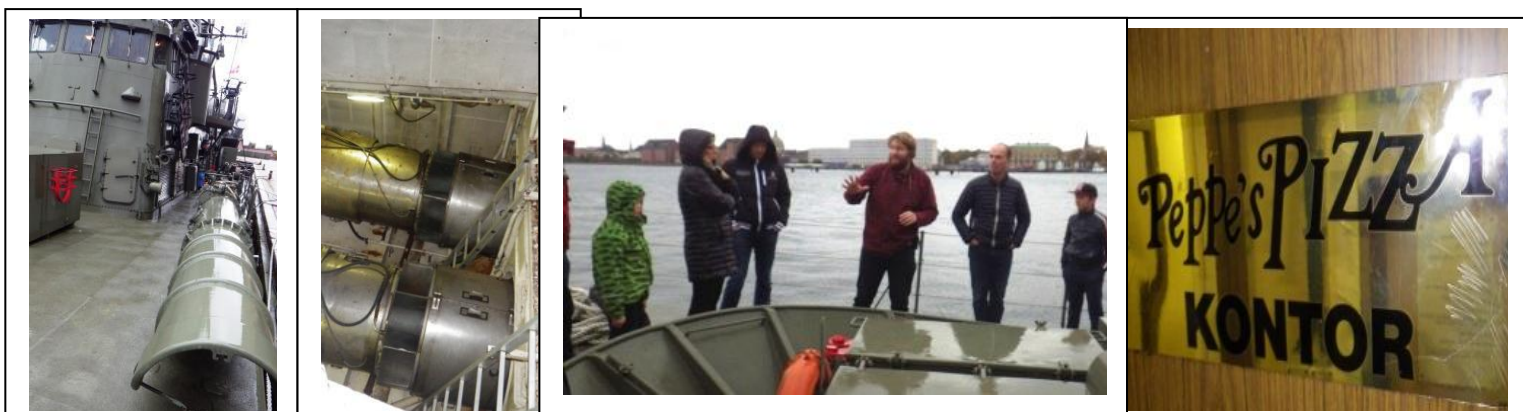
Enkelte af de fremmødte deltagere var taget hjem (nok mest på grund af vejret), men resten fik en god rundvisning på denne skibstype, der i den kolde krigs tid må have været en ret skræmmende våben, da den så at sige kunne liste sig ind på og skjule sig – og samtidig være hurtig og med HARPOON missiler kunne lave angreb og forsvar – måske fra helt uventede kanter. En velegnet bådtype til danske forhold med mange lave fjorde og kyster.

Rundviserne fremhævede Willemoes-klassens banebrydende teknikker (dengang), hvoraf hurtighed og evnen til at skjule sig var gode som en slags 'bolværk' mod Warszawa pagtens trusler. Efter den kolde krigs afslutning har det jo vist sig, at der var 'UHYGGELIGE angrebsplaner' i tilfælde af krig, netop på de danske kyster (på Sjælland f.eks. landgang ved Næstved).

Skibets bemanning var ca. 22 mand, hvoraf flere blev optrænet til netop at skjule skibet ved at trække et stort kamuflage net over skibet – noget der blev øvet jævnligt (og krævede mange kræfter ifgl. mandskabet). Ved et tilfælde var der en tidligere matros med på rundvisningen og han kunne helt bekræfte de idelige kamuflage-operationer.

Motortorpedo-missilbåden Sehested
(Willemoes klassen)

[Sehested](#) blev under den Kolde Krig betragtet som verdens ondeste krigsskib, der spækket med våben udgjorde Natos frontlinje mod Warszawa-pagten. Tegningerne til båden var så populære, at både briterne og amerikanerne ønskede tegningerne til den, men danskerne lod sig ikke kue og passede godt på deres "hemmelige" våben. Du oplever hvordan livet var ombord og hører om den historiske baggrund for bådene, den tid de blev brugt i og om mandskabets hverdag.



Rundviseren blev atter suppleret af vores egen rundviser, Henrik, der flere gange kunne give uddybende kommentarer.

Således kommentarer om det tætte liv ombord, da forholdene var væsentligt mere snævre end på Peder Skram. Det var her på Sehested at man så de første fremlagte hygge-magasiner (i den 'lettere sjangre') på toilettet.

Ammunitionsbatteriet til forreste maskinkanon (76 mm) var ret imponerende og den hurtige afskydning af projektiler var overvældende. Rundviseren fremhævede skibets hurtige angrebshastighed samtidig med affyringen af automatkanonen under et angreb. Rækkevidde ca. 12 km.



Motortorpedomissilbåden Sehested

Bygget 1977 Frederikshavn Værft

Kan udrustes som minelægger

Deplacement 260 tons

Længde 46 meter

Bredde 7,40 meter

Dybgang 2,45 meter

Fremdrift 3x Rolls Royce Marine Proteus Gasturbiner 12.750 Hk
2x General Motors dieselmotorer 800 hk

Hjælpemaskineri 3x MAWDSLEY dieselgeneratorer

Fart Dieselmotorer: 12 knob
Gasturbiner: 40 knob

Rækkevidde 400 sømil (eller 1 time maxfart på fuld tank))

Besætning 25 mand

Sensorkompleks 1x Terma 20T48 navigationsradar
1x 9GR-208 overfladeradar
1x RAKEL ildledelsesradar

Soft kill-udstyr 2x Terma DL-6T chaff launchere

Artilleri 1x 76 mm M/71 automatkanon
Rækkevidde ca. 12 km

Missiler 2x Stinger
8x RGM-84 Harpoon

Torpedoer 4x 553 mm torpedoer (dog kun 2 stk. hvis der medbringes miner)

Miner 16 stk (kan medbringes istedet for 2 stk. torpedoer)

U-båden Sælen

Der er som bekendt ikke meget plads ombord i en mindre u-båd. Derfor blev rundvisningen nærmest en 'kæde-dans' – dog med ophold de mest omtalte steder.

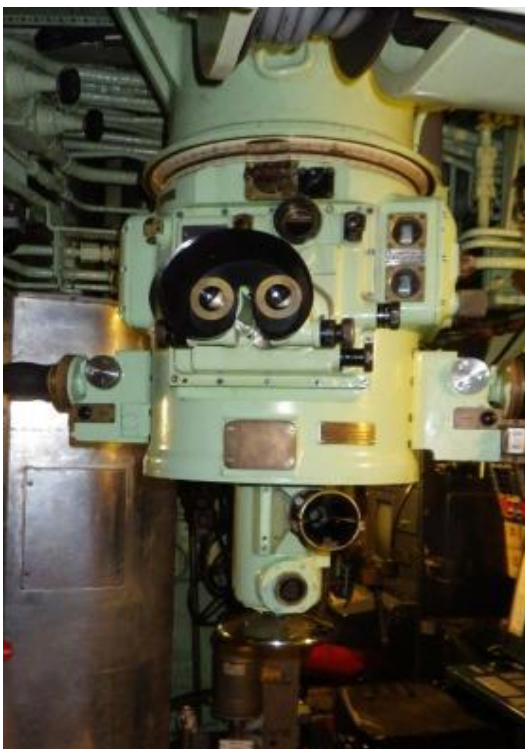
Da der ikke er ubåde mere i det danske søværn, så er et besøg på Sælen ganske særligt. Udvendigt kan man få indtryk af torpedo-lemme og de store finner, der har kunnet stilles så u-båden kunne sejle nedad under vand og hvordan den ved at sætte fart på og dreje finnerne hurtigt har kunnet stige op.



U-båden Sælen set forfra, og bagfra med styrefinnen styrbord og set bagfra med propeller (5 bladet propel)

Særlig interessant er selvfølgelig er kommandorummet med periskop, radar, sonar og dataskærme – med tanke på, at man stort set kun havde instrumenterne at navigere efter – og kun sjældent udkig via periskopet.

Personerne ombord har forhåbentlig ikke lidt af klaustrofobiske tanker og stress. Man har levet tæt på hinanden ombord. Her havde museet og rundviseren heller ikke lagt skjul på at der lå pornoblade (i den lettere genre).



Ubåden Sælen

Indkøbt: 1985 – udgået 2004. Indkøbt sammen med ubådene Tumleren og Springeren plus en extra som reservedele. (Sælen bordfyldt og sænket ved et uheld u. transport 1990). Repareret 1993

Deltagelse i Irak krigen 2003

Længde: 47 m

Displacement: ca. 500 tons

Max. Dykkedybde: 250 m (konstruktionsdybde ca. 300 m)

Besætning: 24 personer (mænd og kvinder, idet kvinder måtte indrette sig på nærheden til øvrigt mandskab).

Armering: 8 torpedoer

En mindre ubåd som Sælen har sin største styrke i konfliktzoner og under krig, at den kan skjule sig i en periode og samtidig observere fjendtlig aktivitet og rapportere. Og evt. uskadelliggøre fjendtlige skibe med torpedoer.

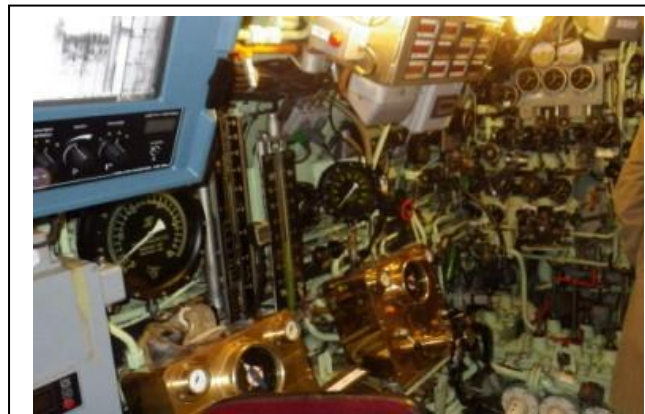
Under Irakkrigen blev Sælen sendt til Golfen som udtryk for dansk deltagelse. Hev blev Sælen brugt til rekonosering og observation.

I torpedorummet og i torpedolageret kan man se mandskabets praktiske sans, da de kolde torpedorør var gode som 'køleskabe'. I tidligere tid brugtes torpedo affyrings rørene som affaldsskakt – men nyere krav til ikke at forurene havmiljøet – og ved et uheld at blive opdaget i en konfliktzone på grund af opstigende affald, har bevirket forbud mod den praksis.

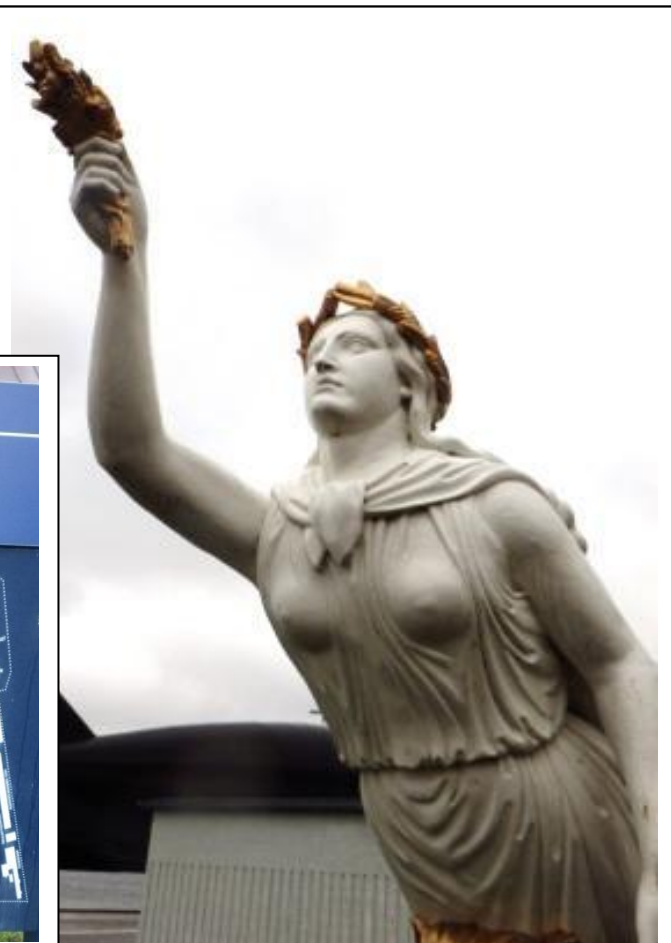
I 2004 blev beslutningen taget i Folketinget at Søværnet ikke længere skulle have u-både som en del af det danske forsvar, hvorefter Sælen overgik til Nationalmuseet som museumsskib.

Dansk forsvar er for mange af Forsvarets folk, herunder også Søværnet, meget fokuserede på verdens konflikter og på den aktuelle situation.

Senest har valget af ny præsident i U.S.A. vist, at der kan forventes øget satsning på dansk forsvarsstyrke i de kommende år under den nye amerikanske præsident og opstramning af de kendte og aftalte krav med forsvarsalliancen NATO.



En rundgang på Nyholm ved Søofficerskolen var også interessant og i kanalen bag skibene (Søminegraven) lå både bl.a. husbåde, en gl. slæbebåd og det nu meget kendte skib, lystbåden HAVANA, der er kendt for sin nyligt afslutte jordomsejling.



Afslutning:

En god udflugt for maritimt interesserede sejlere og besøget på Nyholm med rundvisning kan klart anbefales – især på dage uden for meget regn.

JHP

* Henrik Andersen er sejklubbens formand for Aktivitetsudvalget.